

SABIMA kartleggingsnotat 13-2014

Insektfangst med lysfelle og feromoner på Helgeland i 2014

Av Atle Ivar Olsen

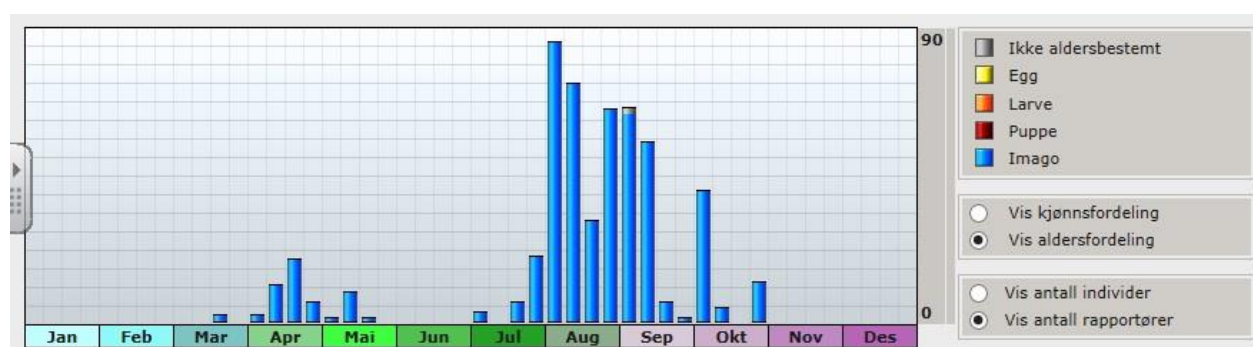
Linjelundmåler Mesotype parallelolineata fra Silvalen, Herøy, 3.8.2014.

Insektfangst med lysfelle og feromoner på Helgeland i 2014

Emneord: lysfellefangst, feromoner, insekter

Innledning

Fangsten ble startet rekordtidlig i midten av mars som gav noen interessante funn. Videre ble sesongen 2014 preget av en varm sommer med mye bra vær. Høsten igjen var grei frem til midten av september, da det ble mye vind og regn og dårlige fangstforhold. Det var et par bra helger i oktober der det ble fangstet en del (se Figur 1).

Figur 1. Tidsmessig fordeling av funnene 2014 (Figur hentet fra Artsobservasjoner.no).

Aktivitet 2014

Lysfangsten har vært gjort med en Robinson lysfelle på lån fra SABIMA for sommerfugl-/insektfangst. Periode for fangst var 23.3 - 17.5 samt 18.7 - 26.10.2014. Det er for lyst om nettene i Nord-Norge i juni for lysfangst.

Lokalitetene for hovedinnsatsen var:

Lillevolden, Skogsøy, Nesna kommune (N: 7349420 Ø: 415700)

Åsmo, Silvalen, Herøy kommune (N: 7320640 Ø: 377230).

Fagernes, Hommelstø, Brønnøysund kommune (én natt) (N: 7249850 Ø: 384374).

I Artsobservasjoner er det foreløpig registrert 559 funn av 113 taxa i 2014 mot 399 funn av 75 taxa i 2013. Totalt ble det registrert 1515 individer fra fangsten i 2014 mot 952 i 2013. Det er noen usikre taxa i tillegg, samt at en god del individer som er lagt inn ikke er bestemt til artsnivå ennå. Hovedsakelig er funnmaterialet sommerfugler, men også blant annet noen tovinger, en veps og noen humler. En del individer som er vanskelig å identifisere er overrakt Rana Museum for sikker bestemmelse, og vil bli lagt inn i Artsobservasjoner under dette prosjektet straks de foreligger. Dette er snakk om ca. 50 individer. Identifisering er i hovedsak gjort ved hjelp av *Norges Sommerfugler* (Aarvik, Hansen og Kononenko, 2009) og for mikro er det benyttet *Field guide to the Micro Moths of Great Britain and Ireland* (Sterling og Parsons, 2012). Noe belegg på andre interessante funn er også overrakt Rana Museum. Det som omfatter nye regions- og fylkesfunn og vil bli publisert i en artikkel i *Insekt-Nytt*.

Av interessante funn kan trekkes frem:

Brunt sumpfly *Helotropha leucostigma*, Lillevolden, Skogsøy, Nesna, 28.08.2014 med ett individ og to individer 4.9.2014. Få funn i Nordland og de første for NSY ifølge Artskart (Artsdatabanken).

Kjempeengmott *Pleuroptya ruralis*, 6. funn i Nordland og det første fra NSY. (Bilde 1).

Kystflatvikler *Acleris hyemana*. Det er bare seks registreringer av arten nord for Dovre (Artskart), og alle er fra Dønna i slutten av mai 1985. Jeg fikk ett eksemplar i lysfelle 23. mars 2014 på Åsmo, Silvalen, Herøy.

Bilde 1. Kjempeengmott *Pleuroptya ruralis*. Lillevolden, Skogsøy, Nesna, 12.9.2014.

Linjelundmåler *Mesotype parallelolineata*, Silvalen, Herøy, nordligste forekomst i Norge ifølge Artskart. Ble fanget her også i august 2013.

Det kan også nevnes store forekomster av enkelte arter. Spesielt gjaldt dette buemerket seljefly på våren, med høyeste antall på 68 individer i fella 10.4.2014 på Lillevolden, Skogsøy, Nesna, og en sen og stor forekomst samme sted av hvitkantfly fra 21.8 til 17.9 med hele 16 individer i fella den 1.9.2014. Totalt ble hele 80 individer fanget i 2014.

Andre insekter av interesse

Skogveps *Dolichovespula sylvestris*, Åsmo, Herøy, 5.10.2014. Første registrering nord for Trondheim, ifølge Artskart. *Micromus paganus*, 5.8.2014. Takk til Jørn R. Gustad for hjelp med artsbestemmelse. Første registrering i Nordland ifølge Artskart.

Støvlus, muligens *Valenzuela flavidus*. Åsmo, Herøy, 5.10.2014. Ingen registreringer i Artskart nord for Dovre av denne arten. Takk til Kjell Magne Olsen for artsbestemmelse.

Feromoner for glassvinger og andre sommerfugler

Tilsagnet om midler kom litt sent, så jeg fikk ikke de 10 glassvinge-feromonene (Tabell 1) før i slutten av juni, og de andre fire feromonene (Nattpåfugløye *Saturnia pavonia* (Spa), Liten snabelsvermer *Deilephila elpenor* (Del), furuspinner *Dendrolimus pini* (Dpi) og løvtredreper *Cossus cossus* (Cco)) før i midten av juli. Det ble fangstet i perioden 30.6 - 9.8 med glassvingeferomoner, og 21.7 - 1.8 med tre av de andre (nattpåfugløye ble ikke benyttet i 2014 siden flyvesesongen var over).

Tabell 1. Feromonene for glassvinger som ble brukt. Hentet fra Natur og Fritid sin hjemmeside.

Nr.	Feromon	Norsk navn	Vitenskapelig navn
1	PEHY	Bringebærglassvinge	<i>Pennisetia hylaeiformis</i>
2	SEAP	Ospeglassvinge	<i>Sesia apiformis</i>
3	PATA	Sotglassvinge	<i>Paranthrene tabaniformes</i>
4	SYSCO	Bjørkeglassvinge	<i>Synanthedon scoliaeformes</i>
5	SYCU	Rødflekkglassvinge	<i>Synanthedon culiciformis</i>
6	SYFO	Rødkantglassvinge	<i>Synanthedon formicaeformis</i>
7	SYPO	Fjellglassvinge	<i>Synanthedon polaris</i>
8	SYMY	Epleglassvinge	<i>Synanthedon myopaeformis</i>
9	SYTI	Ripsglassvinge	<i>Synanthedon tipuliformes</i>
10	BEIC	Engglassvinge	<i>Bembesia ichneumoniformis</i>

Det ble fangstet med feromoner for glassvinger totalt 12 dager i løpet av perioden 30.6-9.8.2014, som regel med de 5-7 mest aktuelle på tidspunktet. Fellene ble brukt mellom kl. 12. og kl. 20. Lokalitetene er gitt i Tabell 2. Det ble ikke fanget eller observert dyr ved noen anledning.

Tabell 2. Oversikt over lokaliteter og tidsrom for fangstforsøk med feromoner i 2014. Nummer på feromoner fra Tabell 1, Liten snabelsvermer *Deilephila elpenor* (Del), furspinner *Dendrolimus pini* (Dpi) og løvtredreper *Cossus cossus* (Cco)

Dato	Tid (t)	Feromoner	Lokalitet / kommentar
30.6	4	1, 4, 5, 6, 8, 9, 10	Åsmo, Silvalen, Herøy kommune
4.7	0,5	1, 4, 5, 6, 8, 9, 10	Husby, Tomma, Nesna kommune
4.7	1,5	1, 4, 5, 6, 8, 9, 10	Finnvikdalen, Tomma, Nesna kommune
5.7	1	1, 4, 5, 6, 8, 9, 10	Vilmoneset, Korgen, Hemnes kommune
5.7	0,75	1, 4, 5, 6, 8, 9, 10	Flatmoen, Stormyrbassenget, Hemnes kommune
5.7	0,5	1, 4, 5, 6, 8, 9, 10	Herringbotn, Vefsn kommune
20.7	2,75	1, 4, 5, 6, 8, 9	Åsmo, Silvalen, Herøy kommune
21.7	0,5	1, 4, 5, 6, 8, 9 + Del, Dpi, Cco	Bjørn, Dønna kommune (25-30°C denne dagen)
21.7	0,75	1, 4, 5, 6, 8, 9 + Del, Dpi, Cco	Ravnskardvannet, Dønna kommune
21.7	0,25	1, 4, 5, 6, 8, 9 + Del, Dpi, Cco	Høla, Dønna kommune
21.7	0,5	1, 4, 5, 6, 8, 9 + Del, Dpi, Cco	Dønnesfjellet, Dønna kommune
21.7	0,75	1, 4, 5, 6, 8, 9 + Del, Dpi, Cco	Altervannet. Park,
22.7	0,5	1, 4, 5, 6, 8, 9 + Del, Dpi, Cco	Ostjønna, Tjøtta, Alstahaug kommune.
24.7	1	Del, Dpi, Cco	Trastberget, Langsetmarka, Nesna kommune
25.7	1,5	1, 5, 6 og 7	Sjonfjellet, Rana kommune (ved riksvegen)
26.7	3	1, 4, 5 og 6	Lillevolden, Skogsøy, Nesna kommune
26.7	0,5	1, 4, 5 og 6	Bjørndalen, Nesna kommune
29.7	0,5	1, 4, 5, 6, 8, 9 + Del, Dpi, Cco	Tunga, Nesna kommune
29.7	0,5	1, 4, 5, 6, 8, 9 + Del, Dpi, Cco	Bjørndalen, Nesna kommune
29.7	0,5	1, 4, 5, 6, 8, 9 + Del, Dpi, Cco	Hamarøy, Nesna kommune
31.7	1	1, 4, 5, 6, 8	Andåsen, Vefsn kommune.
31.7	1	1, 4, 5, 6, 8	Blanktjønna ved E6, Vefsn kommune.
31.7	4	1, 4, 5, 6, 8	Fagernes, Hommelstø, Brønnøy kommune
1.8	0,5	1, 4, 5, 6, 8	Lislevannet, Saus, Brønnøy kommune
9.8	5,5	7 (2 feller)	Sjonfjellet ved RV, Rana + Nesna kommune

I forbindelse med feromonfangsten ble det observert noen andre sommerfugler og småkryp, som for eksempel markkakerlakk *Ectobius lapponicus* på Tomma, Nesna, 4.7.2014. Se Bilde 2. Dette er første registrering for NSY, og det er ikke mange funn i Nordland heller, med seks funn fra Hattfjelldal og Grane som man får opp i Artskart.

Bilde 2. Markkakerlakk *Ectobius lapponicus* fra Tomma, Nesna 4.7.2014.

Litteratur

Aarvik, L., Hansen L.O. og Kononenko, V. 2009: *Norges Sommerfugler. Håndbok over Norges dagsommerfugler og nattsvermere*. 432 sider. Norsk entomologisk forening. Naturhistorisk museum.

Sterling, P. og Parsons, M. 2012. *Field guide to the Micro Moths of Great Britain and Ireland*. 416 sider. British Wildlife Publishing Ltd.

Internett

Artsdatabanken. *Artskart 1.6*. Tilgjengelig fra:
<http://artskart.artsdatabanken.no/default.aspx>

Artsdatabanken. *Artsobservasjoner.no/småkryp*. Tilgjengelig fra:
<http://artsobservasjoner.no/smakryp/default.asp>

Natur & Fritid (2014). *Feromonsett for glassvinger (Sesiidae)*. Tilgjengelig fra:
<http://www.naturogfritid.no/760381/Feromonsett+for+glassvinger+%28Sesiidae%29%2C+10+arter> (hentet 11.11.2014).